QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA

ONOR. IMĦALLEF TONI ABELA LL.D.

Seduta ta' nhar il-Hamis, 15 ta' Diċembru, 2022

Numru

Rikors Numru: 303/2017 TA

Edwin Caruana

vs

Air Malta plc

<u>Il-Qorti:</u>

Rat ir-Rikors Ġuramentat tal-Attur Edwin Caruana ppreżentat fis-6 ta' April 2017 u maħlufa minnu fl-istess data li permezz tiegħu talab is-segwenti:-

1. ''Illi huwa mpjegat tas-soċjeta' ntimata Air Malta plc bl-istaff no. 617.

2. Illi fit-3 ta' Ottubru 2006 huwa ngħata "*appointment*" għall-perjodu ta' tlett snin bħala "*Country Manager Italy*" **(Dok A)**, u fost il-kundizzjonijiet ta' l-*"appointment"* hemm:

   You should continue to pay your Malta tax and National Insurance contributions due on your Malta basic salary. The amount of the remuneration package paid overseas is net of any taxes and any taxes social contributions and other related taxes paid in your country of posting will be refunded by the Company.

3. Ulterjorament, ir-rikorrent kien anke ntitolat għal "*Performance Related Pay*" kif stipulat fil-paragrafu 4 ta' dokument A anness mal-letter of appointment.

4. Illi fit-12 ta' Awwissu 2009 huwa ġie mgħarraf illi l-kuntratt għall-post ta' "*Country Manager Italy"* kien qed jiġġedded għall-perjodu ieħor ta' tlett snin, sal-24 ta' Settembru 2012, taħt il-pattijiet u kundizzjonijiet hemmhekk stipulati **(Dok B).**

5. Illi l-istess appointment reġa' ġie mġedded għall-perjodu ieħor ta' sena b'ittra tat-22 ta' Novembru 2012 **(Dok C)**, u sena wara, fil- 11 ta' Diċembru 2013, sar *addendum* għall-kuntratt oriġinali u estensjoni ulterjuri sal-31 ta' Diċembru 2015 **(Dok D**).

6. Illi kif ser jirriżulta fil-kors ta' din il-kawża, ir-rikorrent tħallas Il-"*Performance Related Pay"* għall-ewwel sentejn tal-post Illu mogħti, ossia għall-perjodu Settembru 2006 Marzu 2007 u April 2007 Marzu 2008, Iżda għal perjodu April 2008 Marzu 2009, April 2010 - Marzu 2011, April 2011 Marzu 2012, April 2013 Marzu 2014 u April 2014 Marzu 2015, April 2015 Diċembru 2015 ma tħallasx, anke jekk għall-perjodi fil-frattemp, ossia April 2009 Marzu 2010 u April 2012 Marzu 2013, huwa tħallas l-imsemmija "*Performance Related Pay*". –

7. Illi għall-perjodu April 2012 Marzu 2013, Il-mittent tħallas f'Malta flok fl-Italja, b'dan pero' illi tnaqqset it-taxxa mid-dħul tiegħu u kwindi ma rċeviex dak dovut "*net of tax*" kif stipulat fil-kuntratt tiegħu mas-soċjeta' intimata u b'hekk sofra tnaqqis inġust ta' elf sitt mija u ħmistax-il Ewro (€1615), s-soċjeta' intimata trid tikkumpensaħ tagħhom.

8. Illi minkejja li s-soċjeta' intimata ġiet interpellata diversi drabi sabiex taffettwa l-ħlas, dan baqa' ma sarx.

9. Illi fi Frar 2014, twaqqaf Grievance Unit mill-kumpanija Intimata u r-rikorrent ressaq l-ilment tiegħu **(Dok E)**, u l-istess *Grievance Unit* iddeċieda l-pendenza b'ittra tad-19 ta' Settembru 2016 **(Dok F)** u ddeċieda iIli:

Il-Unit wara li ra d-dokumenti, u wara li sema x-xhieda jikkonkludi u jirrakkomanda lil Manigment tal-Kumpanija sabiex jagħmel il-verifiki tiegħu dwar dan l-ilment sabiex ma jkunx hemm anomaliji.

B'hekk ġie anke rikonoxxut illi hemm "*anomaliji*".

10. Illi sussegwentement għal din id-deċiżjoni, is-soċjeta' intimata bagħtet għar-rikorrent f'Diċembru 2016 (Dok G) sabiex tiġi diskussa dak li ssejjaħ "*l-Grievance Compensation"* u b'mod inaspettat, is-soċjeta' intimata offriet il-ħlas ta' elf sitt mija u ħmistax-il Ewro (€1615) sabiex tikkumpensa għat-taxxa mnaqqsa għall-perjodu April 2012- Marzu 2013 (vide premessa 6), u dan offrietu għas-saldu tal-pretensjonijiet kollha tal-mittenti, liema offerta l-esponent ma aċċettax **(Dok H).**

11. Illi interpellata sabiex taderixxi ruħa mal-konklużjonijiet ta' Grievance Unit u ukoll tikkumpensa lill-mittent dak kollu dovut Iilu al termini tal-kuntratti tax-xogħol tiegħu, inkluż permezz ta' Ittra uffiċjali tat-2 ta' Frar 2017, Is-soċjeta' intimata baqgħet inadempjenti - u għalhekk kellha ssir din il-kawża.

Għaldaqstant, għar-raġunijiet hawn premessi, din l-Onorabbli Qorti qed tiġi mitluba sabiex, prevja kull dikjarazzjoni neċessarja u opportuna:

a) **Tiddikjara** illi s-soċjeta' intimata għandha tħallas lir-rikorrent, al termini tal-kuntratt bejn il-kontendenti kif hawn fuq premess, Il- "*Performance Related Pay*" għas-snin April 2008 Marzu 2009, April 2010 Marzu 2011, April 2011 Marzu 2012, April 2013 - Marzu 2014, April 2014 Marzu 2015 u April 2015 - Diċembru 2015 u kif ukoll it-taxxa mnaqqsa nġustament għall-perjodu April 2012 Marzu 2013 fl-ammont dan ta' l-aħħar ta' elf sitt mija u ħmistax-il Ewro (€1615).

b) **Tillikwida**, jekk hemm bżonn okkorrendo I-ħatra ta' Perit Komputista, l-ammont dovut lir-rikorrent in linea ta' "*Performance Related Pay*" al termini tal-ewwel talba.

c) **Tikkundanna** lis-soċjeta' Intimata tħallas I-ammont hekk likwidat al termini tat-tieni talba oltre' s-somma ta' elf sitt mija u ħmistax-il Ewro (€1615) mitluba fl-ewwel talba lir-rikorrent. Bl-ispejjeż kollha inkluż dawk tal-ittra uffiċjali tat-2 ta' Frar 2017 u bl-imgħax skond il-liġi, 06 APR 2017’’.

Rat ir-Risposta Ġuramentata tas-Soċjetá Konvenuta ppreżentata fis-27 ta’ April 2017 li permezz tagħha wieġbet is-segwenti:-

1. ‘’Preliminarjament, il-preskrizzjoni tal-azzjoni attriċi a tenur l-Artikolu 2156(d) u l-Artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili.

2. Illi fil-mertu u bla ebda ħsara għall-premess, l-azzjoni attriċi għandha tiġi respinta, billi s-soċjeta' eċċipjenti m'għandha tagħti xejn lill-attur dwar dak reklamat minnu f'din il-kawża.

3. Illi t-talbiet tal-attur huma pjenament infondati fil-fatt u fid-dritt billi kif ser jirriżulta waqt is-smiegħ ta' din il-kawża, ebda ħlas, la dak ta' performance related pay u lanqas xi forma ta' ħlas ieħor imsemmi fl-att promotur, ma hu dovut lill-attur mis-soċjeta' eċċipjenti. Għalhekk l-ammont reklamat f'din il-kawża la hu ġustifikat u lanqas dovut.

Salvi eċċezzjonijiet oħra, u bl-ispejjeż kontra l-attur’’.

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti;

Qrat ix-xhieda fil-kawża;

Rat il-verbal tal-udjenza tat-23 ta’ Frar 2021 fejn il-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza.

Punti ta' fatti

Permezz ta' Ittra datata 3 ta' Ottubru 2006 iffirmata mic-*Chief Officer HR & Corporate Services* (a' fol 6), l-Attur ġie maħtur b'effett mill-25 ta' Settembru 2006 bħala "Country Manager Italy" taħt il-kundizzjonijiet hemm imniżżla. Dawn il-kundizzjonijiet ġew debitament aċċettati mill-Attur hekk kif jirriżulta mid-dikjarazzjoni ffirmata minnu fl-ittra msemmija (a' fol 7).

Skont l-istess ittra, l-ħatra tal-attur kellha tibqa valida sal-24 ta' Settembru 2009. Madanakollu b'ittra datata 12 ta' Awwissu 2009, din ġiet estiża għal-perjodu ieħor ta' tlett snin li kellu jintemm fl-24 ta' Settembru 2012. Dan taħt l-istess kundizzjonijiet tal-ittra datata 3 ta' Ottubru 2006 b'eċċezzjoni għal klawżoli hemm imsemmija (ara fol 12). B'ittra datata 22 ta' Novembru 2012, din il-ħatra reġgħet ġiet estiża għal perjodu ieħor ta' sena li kellu jintemm fil-31 ta' Diċembru 2013 taħt l-istess kondizzjonijiet (ara fol 15). B'ittra oħra datata 11 ta' Diċembru 2013, din il-ħatra ġiet għal darb'oħra estiża sal-31 ta' Diċembru 2015 taħt l-istess kondizzjonijiet ħlief għall-bidliet hemm imniżżla (ara fol 16).

B'ittra uffiċjali preżentata fit-2 ta' Frar 2017 (a' fol 26), l-Attur interpella lis-soċjetá Konvenuta sabiex fi żmien ġimgħa tħallsu l-arretrati tal-Performance Related Pay li huwa intitolat għalih "*għal diversi perjodi matul il-ħajja lavorattiva tiegħu*".

Fis-6 ta' April 2017, l-Attur istitwixxa din l-azzjoni. Biha qed jitlob lil din il-Qorti tiddikjara li s-soċjetá konvenuta għandha, skont il-kundizzjonijiet imniżżla fl-ittra ta' ħatra tat-3 ta' Ottubru 2006 kif hekk estiża, tħallas lill-Attur is-segwenti:

1. "*Performance Related Pay*" għal dawn is-snin:

a. April 2008 sa Marzu 2009;

b. April 2010 sa Marzu 2011;

c. April 2011 sa Marzu 2012;

d. April 2013 sa Marzu 2014;

e. April 2014 sa Marzu 2015;

f. April 2015 sa Diċembru 2015; u

2. It-taxxa mnaqqsa nġustament għall-perjodu April 2012 sa Marzu 2013 fl-ammont ta' €1,615.

Il-Performance Related Pay għas-sena April 2008 sa Marzu 2009 huwa regolat skont l-ittra ta' ħatra datata 3 ta' Ottubru 2006 (a' fol 6). Din kienet tistipula li "*... In addition a performance bonus ranging between LM0 and LM3,500 may be paid out and will depend on the attainment of specific key performance targets identified on appointment. You are required together with the General Manager Sales & E-Commerce to develop key performance indicators (KPIs) on an annual basis relevant to your position. A signed copy of the key performance indicators are to be sent to the General Manager Human Resources."*

Il-klawżola 4.0 intitolata Performance Related Pay inkluża fl-istess ittra bħala Dokument A tistipula kif ġej:

"In addition to the salary, bonuses and allowances referred to above the Country Manager shall be eligible to an annual performance bonus as highlighted below

Below 90%	*attainment of targets*	*LM0*
90% to 94%	*attainment of targets*	*LM,xxx*

95% to 99%	*attainment of targets*	*LMxxx*
100% to 104%	*attainment of targets*	*LMxxx*
105% to 109%	*attainment of targets*	*LMxxx*
110% and above	*attainment of targets*	*LMxxx*

The Company shall pay the performance bonus in accordance with the following provisions:

- *At the commencement of the contract, the General Manager Sales & E-Commerce, together with the Country Manager shall establish the Key Performance Indicators for the outstation. Should these results be achieved in line with the table above the Company shall pay the Country Manager the respective performance bonus.*
- *The performance bonus will be paid within thirty (30) days of the Chief Execuive Officer's approval." (sottolinear tal-Qorti).*

Il-performance related pay għas-snin April 2010 sa Marzu 2011, April 2011 sa Marzu 2012 huwa regolat skont l-ittra ta' ħatra datata 12 ta' Awwissu 2009 (a' fol 12). Din l-ittra estendiet l-ittra ta' ħatra tal-Attur datata 3 ta' Ottubru 2006 taħt l-istess termini u kondizzjonijiet ħlief għal klawżoli li għandhom x'jaqsmu mal-istess performance related pay. Il-klawżoli hekk mibdula baqgħu l-istess ħlief għall-ammonti li ġew konvertiti fil-munita Ewro kif ġej:

"... In addition a performance bonus ranging between €0 and €9,304 may be paid out and will depend on the attainment of specific key performacne targets

identified on appointment. You are required together with the General Manager Sales & E-Commerce to develop key performance indicators (KPIs) on an annual basis relevant to your position. A signed copy of the key performance indicators are to be sent to the General Manager Human Resources."

Il-klawżola 4.0 intitolata Performance Related Pay inkluża fl-istess ittra bħala Dokument A tistipula kif ġej:

"*In addition to the salary, bonuses and allowances referred to above the Country Manager <u>shall</u> be eligible to an annual performance bonus as highlighted below:*

Below 90%	*attainment of targets*	*€0*
90% to 94%	*attainment of targets*	*€4,652*
95% to 99%	*attainment of targets*	*€5,807*
100% to 104%	*attainment of targets*	*€6,978*
105% to 109%	*attainment of targets*	*€8,136*
110% and above	*attainment of targets*	*€9,304*

The Company shall pay the performance bonus in accordance with the following provisions:

- *At the commencement of the contract, the General Manager Sales & E-Commerce, together with the Country Manager shall establish the Key Performance Indicators for the outstation. <u>Should these results be</u>*

<u>*achieved in line with the table above the Company shall pay the Country Manager the respective performance bonus*</u>

- *The performance bonus will be paid within thirty (30) days of the Chief Executive Officer's approval.*" (sottolinear tal-Qorti).

Bl-ittra ta' estensjoni tal-ħatra tal-Attur datata 11 ta' Diċembru 2013 (a' fol 16), dawn il-klawżoli pertinenti għal performance related pay baqgħu "*in full force and effect*". Għaldaqstant japplikaw l-istess klawżoli tal-performance related pay għas-snin April 2013 sa Marzu 2014, April 2014 sa Marzu 2015 u April 2015 sa Diċembru 2015.

Huwa inkontestat li kull impjegat tas-Soċjetá Konvenuta, u mhux biss l-Attur, ma tħallasx il-performance bonus għal dawn is-snin (ara xhieda Roberto Cristiano, Chief Officer People and Performance Air Malta, a' fol 52 faċċata 2, 53, 230 u 278).

Huwa wkoll inkontestat li, għal dawn is-snin is-Soċjetá konvenuta lanqas biss stabbilit il-Key Performance Indicators (KPIs), hekk kif kien doveruż fuqha skont l-istess kuntratt. Konsegwentement l-istess Soċjetá konvenuta lanqas ma setgħet teżegwixxi l-evalwazzjoni meħtieġa biex tara l-KPIs intlaħqux u jekk il-bonus hux ħa jitħallas (ara k/eżami Joshua Zammit a' fol 333).

Ai fini ta' kompletezza jingħad li fit-28 ta' Frar 2014, l-Attur kien ressaq ilment (a' fol 83) għal dan il-ħlas quddiem il-"Grievance Unit" (Unit għall-Investigazzjoni ta' Talbiet dwar Inġustizzji – ara termini ta' referenza a' fol 236, ċirkulari uffiċċju tal-Prim Ministru Nru 4/2014 a' fol 238 u 20/2014 a' fol 242 kif ukoll

memorandum a' fol 241, 245 u 246). Permezz ta' ittra datata 19 ta' Settembru 2016 il-Grievance Unit ikkonsidra dan l-ilment bid-deċiżjoni li "*jikkonkludi u jirakkomanda lil maniġment tal-kumpanija sabiex jagħmel il-verifiki tiegħu dwar dan l-ilment sabiex ma jkunx hemm anomaliji.*" (ara fol 247)

In segwitu għal din id-deċiżjoni, intbgħatet ittra datata 27 ta' Diċembru 2016 minn Roberto Cristiano, Chief Officer Human Resources, lill-Attur sabiex jattendi għal-laqgħa miegħu fit-13 ta' Jannar 2017 fil-11am "*to discuss your Grievance Compensation.*" (ara fol 81).

Jidher li f'din il-laqgħa s-Soċjetá konvenuta offriet biss li tħallas lill-Attur t-taxxa mnaqqsa nġustament għall-perjodu April 2012 sa Marzu 2013 fl-ammont ta' €1,615. Dan taħt kundizzjoni li jċedi t-talba tiegħu għal-ħlas tal-performance related pay. Din l-offerta ma ġietx aċċettata mill-Attur (ara ittra datata 17 ta' Jannar 2017 a' fol 24, xhieda Roberto Cristiano a' fol 57, k/eżami Attur a' fol 312 D)

<u>Punti ta' Liġi</u>

Ma hemmx dubju li l-azzjoni odjerna hija waħda *ex contractu* bbażata fuq esekuzzjoni ta' obbligazzjoni kuntrattwali bilaterali emerġenti mill-kondizzjonijiet stipulati fl-ittra ta' ħatra tal-Attur datata 3 ta' Ottubru 2006. Din l-ittra ġiet estiża bl-ittri ta' ħatra datati 12 ta' Awwissu 2009, 22 ta' Novembru 2012 u 11 ta' Diċembru 2013.

Kif ġie kemm il-darba ritenut, "*Il-principju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti jibqa` dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali ghandu jigi rispettat u li hi l-volonta` tal-*

*kontraenti kif espressa fil-konvenzjoni li kellha tipprevali u trid tigi osservata. Pacta sunt servanda". (A.C. 5 ta` Ottubru, 1998 -* ***"Gloria mart Jonathan Beacom et vs L-Arkitett u Inginier Civili Anthony Spiteri Staines"****).* (**General Cleaners Co. Ltd vs Accountant General et**, Qorti Civili Prim' Awla, 29 ta` Novembru 2001).

Fis-sentenza **Joanna Azzopardi vs Mapfre MSV Life plc** datata 10 ta' Diċembru 2019, il-Qorti tal-Maġistrati (per Maġistrat Rachel Montebello) tagħmel espożizzjoni ġuridika korretta ta' dan il-prinċipju kif ġej:

"*Il-principju ta' pacta sunt servanda huwa kuncett universali li jitqies mhux biss bhala karatterisika kardinali tal-ligi kontrattwali, izda wkoll bhala principju fondamentali li jirregola l-ordni legali internazzjonali tant illi jinsab assodat fis-sistemi legali kollha u gie kodifikat ukoll fil-ligi internazzjonali fl-Artikolu 26 tal-Vienna Convention on the Law of Treaties (Artikolu 26: "Pacta Sunt Servanda": Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith.).*

Fis-sistema guridika Maltija, dan il-kuncett huwa inkorporat fl-Artikolu 992 tal-Kodici Civili, li jghid hekk:

(1) Il-kuntratti magħmula skont il-liġi għandhom saħħa ta' liġi għal dawk li jkunu għamluhom. (Ratifikat 23 ta' Mejju 1969.)

(2) Dawn il-kuntratti ma jistgħux jiġu mħassra ħlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew għal raġunijiet magħrufin mill-liġi.

Il-principji regolanti in materja, li gew konsistentement enuncjati u ribaditi mill-Qrati taghna, huma s-segwenti, kif imfissrin u elenkati elokwentement mill-Qorti

tal-Appell (Sede Inferjuri) is-sentenza taghha fl-ismijiet ***Mark Bugeja et vs Geoffrey Camilleri'*** *(deciza nhar id-29 ta' Marzu 2012):-*

*"i) "F'materja kontrattwali l-ftehim hu ligi ghall-partijiet kontraenti (Art. 992 (1) Kodici Civili '**Carmelo Bajada noe vs Fr. S. Cachia et noe'** (A.K. deciz 16 ta' Lulju 1973)*

ii) Ir-regola fundamentali hija dettata mill-Artikolu 1002 tal-Kodici Civili li jghid li meta l-kliem tal-kuntratt mehud fis-sens li ghandu skond l-uzu fiz-zmien tal-kuntratt, hu car m'hemmx lok ghall interpretazzjoni (Vol.XXXIV.i.p27) fejn inghad li "l-interpretazzjoni ghandha tittiehed mill-atti innifsu u mhux minn provi estraneji, specjalment meta l-interpretazzjoni hija relattiva ghall-kwistjoni principali".

*iii) Illi meta s-sens letterali tal-kelma ma jaqbilx ma' l-intenzjoni tal-partijiet kontraenti kif tidher car mill-pattijiet mehudin flimkien, ghandha tipprevali l-intenzjoni. … Irid jirrizulta bla dubju li s-sens tal-klawsola li tkun, jista' biss jigi nterpretat b'mod univoku ghax hu car. Irid jirrizulta wkoll li dan is-sens car tal-kliem ma jkunx jaqbel ma' dak li kellhom f'mohhom il-partijiet kollha u mhux ma' dak biss li xi wahda mill-partijiet kellha f'rasha u dan irid jidher mill-pattijiet kollha tal-kuntratt mehudin flimkien ("**J. Bartolo et vs A. Petroni'** deciza 7 ta' Ottubru 1997").*

iv) Fl-applikazzjoni tar-regoli ta' interpretazzjoni, mhux l-interpretazzjoni tal-kontendenti ghall-kliem tal-ftehim jew is-sens divers li huma jaghtu lill-kliem li jiswa imma dak li huwa importanti "hu l-qari oggettiv tal-gudikant li jaghti lill-kliem is-sens ordinarju tieghu fil-kuntest ta' kif gie uzat mill-kontraenti li ghandu

*jorbot (‘**J. Zammit vs Michael Zammit Tabone et noe’** – Appell Superjuri deciz 28 ta’Frar 1997).”*

*Illi dan jikkonferma dak li nghad fis-sentenza ‘**Emanuel Cauchi et vs BCF Holdings Limited et’** (P.A. (RCP) –28 ta’ Gunju 2006) fis-sens “li bl-aktar mod esplicitu gie ritenut li “l-principju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti jibqa’ dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali ghandu jigi rispettat u li hi l-volonta’ tal-kontraenti kif espressa fil-konvenzjoni li kellha tipprevali u trid tigi osservata. “Pacta sunt servanda”. (A.C. 5 ta’ Ottubru, 1998 – ‘**Gloria mart Jonathan Beacom et vs L-Arkitett u Inginier Civili Anthony Spiteri Staines’**).”*

*Illi hekk ukoll fis-sentenza ‘**Gemma Fenech vs John Bugeja’** (A.I.C. (PS) – 20 ta’ Ottubru 2003) inghad li:*

“Tajjeb li jigi osservat ukoll qabel kull konsiderazzjoni tal-meritu illi huwa pacifiku f’materja ta’ interpretazzjoni ta’ kuntratti illi meta d-dicitura tal-kuntratt hija wahda cara allura ma huwiex lecitu ghall-Qorti li tittanta tinterpretah billi tindahal x’kienet il-motivazzjoni tal-kontraenti meta kkonkludew il-ftehim. Dan jinsab rispekkjat ukoll fl-Artikolu 1002 tal-Kap. 16”. ...

Hawnhekk ikun opportun ukoll illi ssir referenza ghall-principju tal-buona fede, invokat mid-difensur tal-attrici waqt it-trattazzjoni, li huwa kuncett li jsib il-fondament tieghu fil-principji ta’ gustizzja, ragjonevolezza u onesta` u bhall-principju ta’ pacta sunt servanda, jikkostitwixxi wkoll principju kardinali tal-ligi kontrattwali. Dan ghaliex il-kuncett tal-buona fede jehtieg illi t-termini kontrattwali li jkunu gew pattwiti bejn il-partijiet, jigu rispettati u onorati. Dan il-kuncett huwa inkorporat fl-Artikolu 993 tal-Kodici Civili li jistipola hekk:-

***993.** Il-kuntratti għandhom jiġu esegwiti bil-bona fidi, u jobbligaw mhux biss għal dak li jingħad fihom, iżda wkoll għall-konsegwenzi kollha li ġġib magħha l-obbligazzjoni skont ix-xorta tagħha, bl-ekwità, bl-użu jew bil-liġi.*

Il-Qorti tifhem ukoll li fil-kuncett tal-bona fidi jidhol ukoll certu element ta' ekwita`. Izda, ghalkemm id-difensur tal-attrici invoka dan il-kuncett tal-ekwita` bhala konsiderazzjoni fl-interpretazzjoni u applikazzjoni tal-patt kontrattwali bejn il-partijiet kontraenti, il-Qorti ma tqisx illi dan il-principju jifforma parti mis-sistema legali taghha tant li jista' jservi sabiex inaqqax sostanzjalment fuq l-importanza tal-principju bazilari tal-pacta sunt servanda. Huwa minnu illi konsiderazzjonijiet dwar ekwita` jistghu jassumu certu relevanza fil-kuntest tal-ligi kontrattwali f'kaz li jigi riskonstrat da parti ta' wahda mill-partijiet kontraenti, komportament sproporzjonat li jmur kontra n-normi stabbiliti tas-socjeta` u tal-logika guridika, izda dan il-principju s'issa jidher li sab favur, ghad limitat, biss fil-kuntest ta' klawsoli bil-penali, ghaliex il-konsiderazzjoni suprema hija illi galadarba l-partijiet kontraenti jkunu kkontrattaw liberament it-termini tal-kuntratt, dawk it-termini u kundizzjonijiet ghandhom jigu rispettati. Il-korollarju ta' dan, fil-fehma tal-Qorti, huwa li dawn it-termini u kundizzjonijiet pattwiti mhux facilment jistghu jigu meqjusa li huma ingusti jew irragjonevoli."

<u>**Konsiderazzjonijiet**</u>

Bl-ewwel eċċezzjoni preliminari tagħha s-soċjetá Konvenuta tissolleva l-estinzjoni tal-azzjoni tal-attur bis-saħħa tal-preskrizzjonijiet partikolari taħt is-sub-inċiżi (d) u (f) tal-artikolu 2156 tal-Kodiċi Ċivili.

In propositu l-Attur jissottometti li l-preskrizzjoni m'għandhiex effett ladarba l-Konvenut ma tax il-ġurament (magħruf aħjar bħala l-ġuramento decisorio) skont kif tassativament mitlub minnu ex lege taħt l-artikolu 2160 tal-istess Kap (ara nota a' fol 380).

Din il-Qorti ġia kellha l-okkażjoni teżamina dan l-artikolu kif emendat bl-Att 1 tal-2017 u bl-Att XIII tal-2017 fis-sentenza **P & S Limited et vs Noel Zammit et** tas-16 ta' Frar 2018, kif ġej:

"*L-emendi ricenti ghall-artiklu 2160 tal-Kodici Civili bidlu parti mix-xenarju sa fejn jirrigwarda l-preskrizzjonijiet qosra jew partikulari. Qabel l-introduzzjoni ta' dawn l-emendi l-posizzjoni kienet li "Jekk l-attur jaghzel il-mezz tal-gurament, u l-konvenut ikun halef skond il-ligi, l-attur ma jkunx jista` jaghzel mezz iehor, billi meta l-kreditur jitlob li jinghata lid-debitur il-gurament, dan ifisser li hu qieghed jirritjieni bhala ammissibbli l-preskrizzjoni eccepita u li ma kienx hemm sospensjoni jew interruzzjoni taghha, u li jrid jipprova l-mezz estrem tad-dilazzjoni tal-gurament. B` dan il-mezz huwa jkun qieghed jirrimetti ruhu fil-kuxjenza tad-debitur" (**ara "Vincenzo Vella -vs- Carmela armla Sciberras", Qorti Civili, Prim` Awla, 16 ta` Jannar 1963** u **"Salvatore Jacono -vs- Vincenza vedova Serra", Appell Civili, 4 ta` Frar 1927**).*

12. *Din ix-xorta ta' duttrina illum ma jidhirx li ghadha applikabbli sa fejn jirrigwarda l-artiklu 2160 tal-Kodici Civili kif emendat. Dak li kien gurament decizorju, illum, mhux bil-fors baqa' decizorju. Jista' jkun li gie rez fi prova bhal kull prova ohra insostenn jew in kontradittorju tal-pretensjoni fil-kawza.*

***13.** Fl-ewwel lok, fejn qabel kien ikun il-kreditur li jirreferi l-gurament decizorju lid-debitur konvenut fil-kawza, is-sitwazzjoni llum hi, li galadarba eccepita l-preskrizzjoni brevi jew partikulari, huwa l-konvenut li jrid minn jheddu jghid bil-gurament waqt il-kawza, li ma jafx li hu debitur (ara artiklu 2160(1) tal-Kodici Civili). Ghalhekk il-figura passiva tieghu fil-ligi kif kienet qabel, giet sa certu punt, trasformata f'wahda attiva bil-ligi kif inhi llum. L-unika differenza li tezisti llum fl-artikolu in kwisjtoni, hija dik bejn djun ordinarji u dawk dovuti lill-Gvern kif imsemmija fil-proviso tal-artikolu 2156 tal-Kodici Civili. Fil-kaz ta' debiti imsemmija fil-proviso, id-debitur irid jaghti r-ragunijiet ghalfejn ma ghandux ihallas, mentri f'debiti ohrajn din il-kwalifika ma hiex mehtiega, anke, kif ser jinghad, il-kontro-ezami tad-debitur xorta jista' jsir.*

***14.** Fit-tieni lok, kuntrarjament ghal kif kienet is-sitwazzjoni qabel l-emendi, illum, infetah bieb li minnu dahlet l-opportunita' ghall-Attur biex ikun jista' jaghmel il-kontro-ezami lill-Konvenut, bil-beneficcji kollha li tista' ggib maghha l-procedura tal-kontro-ezami. Qabel l-emendi tal-2017 il-posizzjoni kienet ghal kollox differenti. Il-posizzjoni kif kienet qabel hija kjarament spjegata fis-**Sentenza tal-Prim Awla Qorti Civili per Imhallef J. Caruana Colombo fl-ismijiet Vincenzo Vella -vs- Carmela Sciberras tas-16 ta' Jannar 1963** fejn intqal hekk:-*

" ... … imma jekk l-attur jaghzel il-mezz tal-gurament, dan ifisser illi hu qieghed jirritjeni bhala ammissibbli l-eccezzjoni eccepita u li ma kienx hemm ebda interruzzjoni jew sospensjoni taghha u jrid jipprova l-mezz estrem tad-dilazzjoni tal-gurament. B'dan il-mezz ikun qieghed jirrimetti ruhu fil-kuxjenza tad-debitur.

U malli jahlef skont il-ligi, fuq talba tal-kreditur, il-mezz ta' difiza, konsistenti fil-preskrizzjoni, isir perfett."

***15.** Jista' jkun il-kaz li llum, certu preskrizzjonijiet brevi u partikulari, ma baqghux effikaci proceduralment daqs kemm kienu qabel l-emendi. Ghalkemm huwa minnu li l-Istitut tal-preskrizzjoni dejjem holoq kontroversja morali u etika ghax il-prova tkun qed tigi rimessa lill-"foro conscientiae" tal-individwu. Izda minn naha l-ohra, huwa ukoll principju importanti, li min jippretendi li ghandu dritt, jrid jiehu kura tieghu billi jezercitah fi zmien ragjonevoli. It-termini ta' zmien fil-procedura, huma mahsuba li jaffermaw ic-certezza tad-dritt mhux biss ghall-kreditur izda ukoll ghad-debitur, altrimenti dan tal-ahhar jista' jibqa' indefinittivament passibbli ghall-proceduri, haga li ma hiex konsentita mil-ligi naturali. Il-ligi thares lejn il-moghdija ta' zmien, skont ic-cirkostanzi tal-kaz, bhala fattur naturali li jgib fix-xejn l-ezercizzju tad-dritt bl-akkwizizzjoni tieghu mit-terz jew l-estinzjoni tieghu.*

***16.** Ghalhekk, din il-Qorti trid tara, jekk fid-dawl tal-emendi ricenti ghall-artiklu 2160 tal-Kodici Civili, il-Konvenuti irnexxilhomx jibbenifikaw mill-eccezzjoni ta' preskrizzjoni minnhom moghtija. Hekk kif il-Konvenuti eccipew il-preskrizzjoni estintiva taht artiklu 2156(f) u (d) tal-Kodici Civili, il-Qorti kellha bilfors tindaga jekk konsegwentement issodisfawx il-vot tal-ligi taht artiklu 2160 tal-Kodici Civili biex ikun jista' jinghad, jekk il-Konvenuti hasdux il-beneficcju ta' dawn il-preskrizzjonijiet partikulari.*"

Fin-nota tagħha s-Soċjetá konvenuta ssottemiet li "*mhux biss hemm il-ġurament tad-debitur fir-risposta ġuramentata li m'hemm xejn dovut għal fini ta'*

preskrizzjoni [ara f'dan ir-rigward eċċezzjoni 3 a' fol 33]*, iżda eventwalment, in-negazzjoni li hemm somom dovuti ġiet ukoll imtennija minn uffiċjali tal-kumpannija ...* [fejn ġie minnhom] *indikat ukoll ir-raġunijiet għaliex qiegħda tqis lilha nnifisha li m'hijiex debitriċi tar-rikorrent f'iżjed minn kuntest wieħed; ossija l-istat finanzjarju tal-kumpannija u l-policy tal-kumpannija in vigore fil-perjodu kkonċernat* [ara f'dan ir-rigward xhieda kwotata fin-nota a' fol 399 paragrafi 64 sa 67]." (fol 399 para 64 u 68)

Biex tkun f'qagħda li tqis jekk b'dan il-mod is-Soċjetá konvenuta ssodisfatx id-dettami tal-artikolu 2160, il-Qorti trid bilfors tikkonsidra r-raġuni mogħtija minnha in sostenn tan-negazzjoni tal-kreditu reklamat mill-Attur. Artikolu 2160(3) jagħmilha ċara li d-debitur irid tagħti raġunijiet tajbin għaliex iqis lilu nnifsu li ma hux debitur. Dan ir-rekwiżit żgur mhux ħtieġa kosmetika, iżda jimporta asserzjonijiet ta' sustanza li għandhom ikunu eżaminati u meqjusa mill-Qorti biex dan l-eżami huwa meħtieġ biex tasal għall-konklużjoni jekk il-persuna tiksibx b'suċċess l-eżoneru mill-ħlas bl-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni brevi. La r-raġuni trid tkun, bil-fors tajba ifisser li ma tistax tkun raġuni, tkun xi tkun. Trid tkun tajba. Il-Qorti temmen, li l-emendi reċenti tal-artikolu 2160 tal-Kodiċi Ċivili ġabu aktar ħsara u preġudizzju, għaliex biddlu ta' taħt fuq in-natura tal-preskrizzjonijiet brevi u tal-ġurament deċiżorju.

Ir-raġuni mogħtija mis-Soċjetá Konvenuta, hija li s-soċjetá Konvenuta mxiet fuq *Performance Management Policy* li għadha s'issa fis-seħħ, kif deċiża/maħruġa/approvata mill-Bord tad-Diretturi <u>fis-sena 2012</u>, li ma jingħatax performance bonus meta l-kumpanija tkun qed topera b'telf (ara xhieda Roberto

Cristiano a' fol 52 faċċata 2, 53, 55, 230; xhieda Omar Bonello a' fol 319 et seq, xhieda Joshua Zammit a' fol 337).

Din il-policy ġiet spjegata mix-xhud Joshua Zammit. Huwa jgħid li fiż-żmien li dam impjegat bħala eks Chief Officer Organisational Development mas-soċjetá Konvenuta minn Jannar tas-sena 2012 sa Ġunju tas-sena 2013, huwa ħadem biex tiġi implimentata sistema ta' *performance management system* ġdida fir-rigward ta' kif tinħadem il-performance bonus. Din is-sistema "*kienet ibbażata fuq il-performance tal-kumpanija u fuq il-performance tal-individwu. Kien hemm sensila ta' kriterji illi riedu jintlaħqu, b'sensila ta' affarijiet li jridu jsiru wara xulxin. Imbagħad kien hemm il-mod ta' kif jiġu kkalkulati u l-formulas ta' kif jiġu kkalkulati l-bonuses rispettivi. Kollox kien jiddependi però fuq kemm, kif sejra l-kumpanija....L-ewwel ħaġa, il-kumpanija riedet tilħaq it-targets tagħha. Jekk dawk it-targets ma jintlaħqux, ma jitħallas l-ebda performance bonus. Jekk dawk it-targets jintlaħqu, imbagħad kien hemm persentaġġ tal-performance bonus li kienu jiġu mħallsa*" (fol 334)

Jirriżulta inkontestat li din is-sistema ma ġietx riflessa fil-kuntratt (ibid. fol 335 u 336). Skont l-istess xhud Joshua Zammit dan il-fatt ma jagħmilx din is-sistema inapplikabbli. Dan għaliex skontu din ma tmurx kontra l-klawżoli stipulati fil-kuntratt. Dejjem skont is-Sur Joshua zammit, "*F'dak il-kuntratt, huwa mniżżel illi Mr Caruana huwa intitolat għal performance bonus. Huwa mniżżel ukoll illi hemm sett ta' KPI's li jridu jintlaħqu jew hemm sett ta' targets, il-kliem eżatt, li jridu jintlaħqu biex jitħallas dak il-performance bonus u jieqaf hemmhekk. Issa minn dak il-punt 'il quddiem, x'inhuma dawk it-targets, huwa l-policy tal-*

kumpanija. Hemmhekk ma għandekx policy li qed tmur kontra l-kuntratt. Anzi għandek policy li qed tgħin il-kuntratt.".

Bħala prova ta' din il-policy, wara li kopja tagħha ġiet mitluba mil-legali tal-Attur (ara fol 58), ġew preżentati minuti ta' laqgħa tal-Bord tad-Diretturi li saret fit-22 ta' Settembru 2016 (a' fol 234). Fihom hemm referenza għal "*previous decisions that given the situation of the Company, bonuses were not due and CEO [Joe Galea] is to clear this matter with COHR [Roberto Cristiano]*" u li "*the Company could not justify the payment of any bonus in a Company which was losing big sums of money. A discussion ensued on bonuses ... The Board instructed Management to stick to a past decision and not pay the bonus.*"

Ġew preżentati wkoll tlett powerpoint presentations (PPTs), l-ewwel waħda datata 12 ta' Diċembru 2013 u l-oħrajn bla data (Dok AM 4 a' fol 353 u Dok AM 5 a' fol 355 u Dok AM 6 a' fol 360).

Fl-ewwel PPT hemm dikjarat li, bħala "*Principles adopted for FY2013 scheme...Bonus payments are based on Company and Individual performance...50% corporate and 50% personal objectives*". Fl-istess PPT hemm spjegat permezz ta' Tabella li, għal dik is-sena finanzjarja April 2012 sa Marzu 2013, il-livell ta' prestazzjoni ġenerali tal-kumpanija kien akbar minn 92% u għalhekk l-impjegati eliġibbli kkwalifikaw għal bonus: "*Gate 1 – All company KPIs > 92% Gate 2 – Each KPI to reach 92%. If 1 KPI not at 92% all others at 100% Gate 3 – Employee qualifies – work out Bonus*".

Fit-tieni PPT, a' fol 359, ġew imfissra l-'*Bonus Gates*' kif ġej:

"*Gate 1: To qualify for a bonus overall Company performacne level has to reach or exceed the 92% level.*

- *Company overall has to reach 92%*

Gate 2: If overall level is reached proceed to calculate line by line

- *Each KPI has to reach or exceed 92% level to contribute to payout*
- *If 92% level not reached on one KPI all other KPIs have to be 100% met or above to contribute to payout*
- *Achievement upper limit on KPI is capped at 120%*

Individual component is only paid out if Company performance hits or exceeds 92%".

It-tielet PPT tidher li hija "*update*" tat-tieni PPT. Fiha ġie replikat dak ġia dikjarat fit-tieni PPT.

Id-diverġenza li nħolqot hija jekk din il-policy/deċiżjoni ġietx komunikata lill-Attur. Ix-xhud Roberto Cristiano jikkonferma diversi drabi li din ma ġietx hekk komunikata iżda l-Attur sar jaf biha verbalment:

"***Dr. Ian Spiteri Bailey:*** *Din id-deċiżjoni qatt ġiet ikkommunikata lill-partijiet. F'dal każ is-Sur Caruana?* ***Xhud*** *Not that I know of to be...*

Dr. Ian Spiteri Bailey*: ara naqblux illi inti qatt ma għidtlu lis-Sur Caruana li hemm xi deċiżjoni tal-Bord tad-Diretturi li ġialadarba l-kumpanija għaddejja b'losses mhux se jitħallsu performance bonuses?*

Xhud: *Le semmejtlu.*

Dr. Ian Spiteri Bailey: *Qatt m'għedtulu dad-diskors?*

Xhud: *Le definitely li semmejtha għax anke fi training illi tajt jiena fil-performance process, kont semmejtha wkoll.*" (fol 52 faċċata 2 u 53; ara wkoll xhieda fol 229/2: "***Dr. Ian Spiteri Bailey:*** *...Jekk jogħġbok din id-deċiżjoni ġiet komunikata lil dawk il-ħaddiema li bil-kuntratt tagħhom kienu intitolati* ***Xhud:*** *Le* ***Dr. Ian Spiteri Bailey:*** *Skużi?* ***Xhud:*** *Le ma ġietx.*")

Fix-xhieda tiegħu, Joshua Zammit wera l-fehma ġenerali li "*Sa fejn naf jiena, kwalunkwe ħaġa li konna qegħdin nagħmlu fejn jidħlu affarijiet li jolqtu l-ħaddiema, dejjem konna ninfurmawhom. Issa hekk kinetx tkun permezz ta' ittra jew inkella, permezz ta' meeting, imma b'xi mod kienu jiġu infurmati.*" (xhieda fol 340).

Ix-xhud Omar Bonello, wkoll impjegat mas-Soċjetá konvenuta bħala Chief Financial Officer, ikkontradixxa x-xhieda ta' Roberto Cristiano billi sostna li din il-policy hija magħrufa minn kullħadd, inkluż l-impjegati, għaliex ġiet komunikata lilhom permezz ta' korrispondenza bil-miktub (ara fol 324).

Sussegwentement għal din ix-xhieda, s-Soċjetá konvenuta produċiet ittra mhux iffirmata, indirizzata lill-Attur mingħajr indikazzjoni tal-indirizz tiegħu u datata 26 ta' April 2012, f'isem ċertu Joshua Zammit Chief Officer Organisation Development (ara fol 62 jew 328). F'din l-ittra, intitolata Performance Bonus 2009/2010, hemm dikjarat is-segwenti:

"*Further to our discussions I can now confirm that your performance bonus of €8,720, as per your contract of employment, for the year 2009-10 have now been approved and will be paid in the April 2102* [recte 2012] *salary payment. This relates to the achievement of your personal KPIs for that year.*

In relation to subsequent years we do not believe that the requirements of the incentive scheme have been adequately completed to enable payment. Either KPIs were not set or not appropriately measured and assessed. In addition the financial state of the company mitigates against payments of this kind.

I am sorry this has taken so long to resolve. Hopefully we can put this chapter behind us and we can move forward in building the new Air Malta." Dok AM2 a' fol 329 turi ittra identika iżda indirizzata lill-Angelo Sciberras u datata 25 ta' April 2012.

Fix-xhieda tiegħu s-Sur Joshua Zammit jgħid li ittra bħal din suppost intbgħatet lil kull min kien eliġibbli għal performance bonus (ara xhieda a' fol 342). Fl-istess xhieda però Joshua Zammit ma jiftakarx jew tali ittra intbgħatitx bil-posta ordinarja jew posta reġistrata jew tramite xi laqgħa (ara xhieda a' fol 345). Joshua Zammit lanqas ma setgħa jiftakar intbgħatux ittri oħrajn simili rigwardanti performance bonus għal perjodi sussegwenti dak indikat fl-ittra (ara xhieda a' fol 343).

Ġiet preżentata wkoll ittra datata 1 ta' Ottubru 2012, indirizzata lil ċertu "*Steve Camilleri Head of Crew Resources*" (a' fol 351). Kif hemm dikjarat, din l-Ittra tiddeskrivi l-qafas użat mis-Soċjetá konvenuta b'rabta ma' programm bl-isem

short term incentive programme (STIP) ("*This letter outlines the framework used by the Company in connection to STIP for the financial year 2013*"). Din l-ittra tħabbar li l-pożizzjoni ta' dan Steve Camilleri bħala Head of Crew Resourses jikkwalifikaħ biex jipparteċipa f' dan il-programm STIP ("*Your position qualifies you to participate in this STIP*"). L-istess ittra tispeċifika li "*This programme replaces all previous bonus schemes adopted by the Company and by accepting to participate in this programme you will be confirming that you have no outstanding claims or pretensions whatsoever with regards to previous bonus systems or schemes adopted by the Company.*" Din l-ittra tistipula ukoll kundizzjonijiet kif għandha tinħadem il-Performance Pay ta' dan Steve Camilleri. Waħda minn dawn il-klawżoli tistipula li "*In order to qualify for a bonus pay-out and for such pay-out to be made, the overall Company performance level has to reach or exceed the 92% performance level as explained during the training sessions you attended. If the company does not achieve a minimum overall performance level of 92% no bonus pay-out will be made for both Company and individual/personal components referred to above.*" Kundizzjoni bħal din qatt ma kienet saret fil-konfront tal-Attur.

Fin-nota li biha ġiet preżentata din l-ittra hemm dikjarat li l-istess ġiet "*mibgħuta lill-esponenti lill-ħaddiema kollha li kienu eliġibbli għal bonus*" (ara fol 350). Madanakollu ma hemm xejn fl-atti li b'xi mod juri li din l-Ittra ġiet mibgħuta lill-Attur.

L-Attur minn naħa tiegħu jinsisti li din il-policy qatt ma ġiet komunikata lilu la bil-miktub u lanqas verbalment (ara k/eżami a' fol 312E). Huwa jgħid li talab diversi

drabi għal performance bonus permezz ta' e-mails iżda baqa qatt ma rċieva risposta bil-miktub. Kien jiġi biss verbalment infurmat li dawn qed jinħadmu u biex ma jmurx il-Qorti (k/eżami Attur 312C faċċata 1).

Il-Qorti issa sejra tqis, fl-isfond tal-provi miġjuba mis-soċjetá Konvenuta kif hawn senjalati, jekk din il-policy għandiex torbot lill-Attur bil-mod kif qed tippretendi l-istess s-soċjetá Konvenuta (ara nota a' fol 390 et seq).

Il-Qorti tibda biex tirrileva li, kronoloġikament, ma jista qatt ikun li din il-policy torbot il-ħlas ta' performance bonus għas-sena April 2011 sa Marzu 2012. Dan għaliex l-obbligu ta' dan il-ħlas joħroġ mill-kundizzjonijiet mifthema fl-ittra ta' ħatra tat-12 ta' Awwissu 2009, jiġifieri tlett snin qabel ma din il-policy ġiet deċiża/maħruġa/approvata fis-sena 2012.

Mhux l-istess jingħad għal performance bonus għas-snin April 2013 sa Marzu 2014, April 2014 sa Marzu 2015 u April 2015. Dan peress li dan il-ħlas huwa intitolat skont l-ittra ta' ħatra datata 11 ta' Diċembru 2013 li estendiet "*in full force and effect*" il-klawżoli pertinenti għal performance related pay stipulati fl-ittra ta' ħatra tat-12 ta' Awwissu 2009. Għaldaqstant, meta sar dan il-ftehim, il-policy kienet diġa deċiża / maħruġa / approvata.

Madanakollu, biex din il-policy tkun tista' torbot lill-Attur fir-rigward ta' dan il-ħlas, mhux biżżejjed li jiġi pruvat li din ġiet komunikata lilu, iżda jrid jiġi pruvat ukoll li din ġiet minnu debitament aċċettata. Giorġio Giorġi jispjega li "*Il consenso.....si defisce, la manifestazione reciproca dell-accordo deliberato e risoluto di due persone, all-oggetto di obligare l'una verso l'altra, ovvero di obbligarsi una o*

alcune soltanto verso l-'altra o l'altre, che accettano senza assumere veruna obbigazione correspetiva." (**Gioġio Giorġi, Delle Obligazione Voll lll pg. 138.** Emfażi tal-Qorti).

Dan ifisser illi l-aċċettazzjoni trid tkun waħda deliberata u reżoluta. Trid tkun minn żewġ naħat. Lill-Qorti minn imkien ma jirrisultalha, anke kieku stess inbagħtet l-ittra, li l-Attur aċċetta b'mod deliberat u riżolut tibdil fil-kuntratt ta' impieg tiegħu. Dan ifisser li din il-policy ma tista qatt titqies bħala att bilaterali, jiġifieri bejn tnejn minn nies jew iżjed a tenur tal-artikolu 960 u 961(1) tal-Kap. 16, iżda biss deċiżjoni purament diskrezzjonarja tas-Soċjetá konvenuta fl-assenza totali ta' senjalzzjoni da parti tal-Attur li kien aċċetta il-kontenut tagħha.

Is-Soċjetá konvenuta ma rnexxiliex tipprova li din il-policy ġiet effettivament komunikata lill-Attur, verbalment jew mod ieħor, wisq iżjed li din il-policy ġiet aċċettata bilateralment, hekk kif kien jinkombi fuqha li tagħmel a tenur tal-artikolu 562 tal-Kap. 12.

Tabilħaqq l-ittri preżentati, suppost bħala prova ta' komunika, mhux biss ma jservux bħala l-aħjar prova ai termini ta' l-artikolu 559 tal-Kap. 12, iżda lanqas biss jirreferu għal din il-policy (ara a' fol 328 u 251). L-ittra ndirizzata u suppost mibgħuta lill-Attur datata 26 ta' April 2012, apparti li mhux iffirmata u m'għandhiex imniżżel l-indirizz tal-Attur, la tagħmel referenza għall-implimentazzjoni ta' din il-policy ta' 'perfomance management' ġdida u lanqas tiddeskrivi il-kriterji ta' kif tinħadem il-performance bonus taħt din il-policy (ara

a' fol 328). Minflok, din l-ittra sempliċiment tiddikjara biss li "*the financial state of the company mitigates against payments of this kind.*".

Fil-waqt li l-ittra l-oħra datata 1 ta' Ottubru 2012 umbagħad, apparti li qas biss inhi indirizzata lill-Attur, ma tittrattax fuq klawżoli ta' kif għandha tinħadem il-Performance Pay taħt din il-policy iżda tittratta fuq klawżoli ta' kif għandha tinħadem il-Performance Pay ta' impjegat (li m'huwiex l-Attur) li ġie kkwalifikat jippartecipa fi programm bl-isem *Short Term Incentive Programme* (STIP) (a' 351).

L-unika ittra li tagħmel referenza għal din il-policy ta' *performance management system* hija dik datata 18 ta' Diċembru 2013 mibgħuta lill-Attur (a' fol 362). Fiha ġie dikjarat li "*in 2012 the company launched the performance management system. This scheme was launched to cover the financial year ended 31 March 2013, whereby individual and corporate KPIs had been set at the beginning of the financial year.*".

Jirriżulta skont din l-ittra li l-Attur tħallas il-performance bonus abbażi ta' din il-policy ta' performance management system għas-sena finanzjarja 2013, liema sena fil-fatt ma hijiex inkluża fit-talba attriċi għal-ħlas. Hawn ukoll ma hemm l-ebda indikazzjoni li l-Attur ta l-kunsens tiegħu għall-implimentazzjoni ta' din il-policy.

Joħroġ għalhekk li, fir-rigward ta' dawk is-snin mitluba mill-Attur, jiġifieri April 2008 sa Marzu 2009, April 2010 sa Marzu 2011, April 2011 sa Marzu 2012, April 2013 sa Marzu 2014, April 2014 sa Marzu 2015 u April 2015, ma hemm

xejn fl-atti li juri xi forma ta' qbil bejn l-Attur u l-Konvenut biex tiġi implimentata xi policy għal ħlas tal-performance bonus minflok dak stipulat fil-ittri ta' ħatra msemmija. Lanqas biss ma ntwera li ġew fil-fatt stabbiliti KPIs tal-Kumpanija għal dan il-għan.

Ladarba ma jirriżultax li l-Attur aċċetta il-kriterji ta' kif jinħadem il-performance bonus stabbiliti mis-Soċjetá konvenuta permezz ta' din il-Performance Management Policy, l-istess tikkostitwixxi biss deċiżjoni purament diskrezzjonarja u arbitrarja tas-soċjetá Konvenuta.

Ġie tajjeb ritenut li għalkemm "*fil-ħlas tal-bonus, hemm element ta' diskrezzjoni mħolli f'idejn is-soċjetà konvenuta. Madankollu,* ***ladarba l-ħlas tal-bonus kien stipulat fil-ftehim bejn il-partijiet, hemm ukoll rabta kuntrattwali, u l-ħlas għalhekk ma jistax jitħalla fid-diskrezzjoni mhix imxekkla tal-konvenuta. Li ma kienx hekk, l-obbligazzjoni kuntrattwali tkun biss waħda potestativa u ma tiswiex, kif igħid l-art. 1056(1) tal-Kodiċi Ċivili, u interpretazzjoni li tifhem il-patt b'mod li jħalli l-ħlas għal kollox għar-rieda tal-konvenuta tkun interpretazzjoni li tmur kontra dak li jrid l-art. 1004 tal-Kodiċi Ċivili għax tkun tfisser illi l-partijiet ftiehmu fuq patt li ma jiswiex.***

Ix-xhud Joseph Tabone, li kien chairman fiż-żmien meta l-bonus kien jitħallas, fisser il-metodu li kien jinqeda bih hu biex jagħmel stima tal-prestazzjoni ta' l-attur. Meta nbidlu ċ-chairman u d-diretturi tas-soċjetà, dawk li nħatru flokhom kienu tal-fehma illi ma setgħux jinqdew b'dak il-metodu iżda ma sabux metodu ieħor; riedu minflok illi s-sistema tal-performance bonus jinbidel b'sistema ieħor.

Il-performance bonus, iżda, kien meħtieġ b'rabta kuntrattwali li ma setgħetx tinħall jekk mhux bi ftehim tal-partijiet kollha, u l-attur ma tax il-kunsens tiegħu għal bdil fil-ftehim. Is-soċjetà konvenuta għalhekk kienet qiegħda tonqos mill-obbligazzjoni kuntrattwali tagħha meta ma għamlitx dak li kellha tagħmel sabiex jitwettaq il-ftehim.

Dan in-nuqqas tal-konvenuta ma għandux ikun ta' ħsara għall-attur u għalhekk, fil-fehma tal-qorti, għandu jitfa' fuq il-konvenuta l-oneru li turi illi ma seħħewx il-kondizzjonijiet għall-ħlas tal-bonus, flok ikun oneru ta' l-attur li juri illi l-kondizzjonijiet seħħew.

Il-konvenuta ma għamlitx dik il-prova u għalhekk il-qorti tgħid illi l-bonus għandu jitħallas sħiħ lill-attur bir-rata miftiehma ta' elf lira (Lm1,000) fis-sena mill-1996 sallum, b'kollox għaxart elef lira (Lm10,000). Tassew illi, għal xi snin ta' qabel l-1996, is-soċjetà konvenuta, minn jeddha, kienet ħallset bonus ta' elfejn lira (Lm2,000), iżda dan ma jfissirx illi nbidel il-ftehim illi l-bonus ikun sa elf lira (Lm1,000) u l-qorti għalhekk sejra timxi mal-ftehim tal-partijiet." (**Wilfred Borg vs Air Malta p.l.c.**, **Francis Camilleri vs Airmalta p.l.c.** u **John Saliba vs Air Malta p.l.c., kollha deċiżi mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fid-9 ta' Diċembru 2005**) (sottolinear ta' din il-Qorti).

Applikat dan l-insenjament għal-każ de quo, li jħaddan prattikament l-istess mertu, il-Qorti tasal għall-istess konklużjoni li, meta ma ħallsitx lill-Attur il-performance bonus mistħoqq lilu, s-Soċjetá konvenuta naqset milli twettaq il-ftehim iffirmat u mfisser bi kliem ċar fit-termini tal-artikolu 1002 tal-Kodiċi Ċivili

fl-ittri ta' ħatra msemmija. B'dan il-mod is-Soċjetá konvenuta marret kontra l-volontá komuni tal-partijiet kif manifestata. Bil-fatt li ma' rrispettatx/onoratx t-termini/l-obbligi kontrattwali tagħha hemm pattwiti, liema obbligi għandhom saħħa ta' liġi a sensu ta' l-Artikolu 992(1) tal-Kodiċi Ċivili, is-soċjetá Konvenuta marret kontra dak dispost fl-artikolu 1057 u aġixxiet bi vjolazzjoni tal-prinċipju tal-buona fede inkorporat fl-artikolu 993 tal-istess Kodiċi.

Minn dan isegwi, li r-raġuni kif mogħija mis-Soċjetá konvenuta, f'tentattiv biex tissodisfa d-dettami tal-artikolu 2160, m'għandhiex mis-sewwa. Għaldaqstant u b'applikazzjoni tal-istess artikolu, il-preskrizzjoni sollevata minnha ma jistax ikollha effett.

Il-Qorti sejra għalhekk tiċħad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni sollevata mis-soċjetá Konvenuta u tgħaddi biex tilqa' l-ewwel talba Attriċi billi tordna lis-soċjetá Konvenuta tħallas lill-Attur il-"Performance Related Pay" għal dawk is-snin ta' ħidma, skont kif kien stipolat fl-ittri ta' ħatra tat-3 ta' Ottubru 2006, tat-12 ta' Awwissu 2009 u 3 ta' Ottubru 2006.

Permezz tal-prospett preżentat a' fol 227 u n-nota a' fol 374 paragrafi 20 u 21, l-Attur jissottometti li għandu jieħu l-massimu li seta jieħu skont il-kuntratt għal-dawk is-snin ta' ħidma imsemmija. Dan "*stante illi l-ebda 'assessment' ma sarlu għas-snin li fih ma tħallasx il-bonus, (nuqqas tas-soċjetá intimata)*". Huwa jsejjes din is-sottomissjoni in linea ma dak rakkomandat mill-Bord tar-Reviżjoni f'ċirkostanzi prettament identiċi fil-każ ta' ċertu Angelo Sciberras (a' fol 286) u Arthur Grima (a' fol 292).

Din il-Qorti kif diversament presjeduta ukoll ħadet din il-linea fil-kawżi kontra s-soċjetá konvenuta ċitati supra (**Wilfred Borg vs Air Malta p.l.c.**, **Francis Camilleri vs Airmalta p.l.c.** u **John Saliba vs Air Malta p.l.c.**). Dan fuq l-istess raġuni li, bil-fatt li ma stabbilitx il-KPIs skont il-ftehim, s-soċjetá Konvenuta naqset milli tissodisfa "*l-oneru li turi li ma seħħewx il-Kondizzjonijiet għall-ħlas tal-bonus*".

Il-Qorti madanakollu tara, li għandha tikkunsidra il-fatt li, kieku ġew effettivament stabbiliti l-KPIs mis-soċjetá Konvenuta, l-Attur ma kienx sejjer realment jitħallas il-massimu. Il-Qorti tqis għalhekk, li għandha tieħu dan in konsiderazzjoni billi tikkalkula l-ammont ta' performance bonus dovut għas-snin ta' ħidma in kwistjoni fuq il-medja tat-targets indikati fit-tabella tal-klawżola 4.0 tal-ittra ta' ħatra datata 12 ta' Awwissu 2009 li hija €6,975.40.

Jekk wieħed iqis dan l-ammont ta' €6,975.40 għas-snin ta' ħidma April 2008 sa Marzu 2009, April 2010 sa Marzu 2011, April 2011 sa Marzu 2012, April 2013 sa Marzu 2014, April 2014 sa Marzu 2015 u €5,231.55 pro rata għax-xhur ta' bejn April 2015 sa Diċembru 2015, jasal għas-somma ta' erbgħin elf, mija u tmien u punt ħamsa u ħamsin ewro (**€40,108.55).**

<u>It-taxxa mnaqqsa nġustament għall-perjodu April 2012 sa Marzu 2013 fl-ammont ta' €1615</u>

Joħroġ ċar mill-atti li fuq dan l-ammont ma hemm l-ebda kontestazzjoni. Is-soċjetá Konvenuta stess, kif rappreżentata minn Roberto Cristiano, iddikjarat li dan l-ammont huwa dovut billi "*l-kuntratt hekk kien jitlob*". Dan tant li offriet ukoll

tħallas lill-Attur din is-somma, għalkemm taħt kundizzjoni li jirrinunzja għal ħlas ta' performance bonus dovut lilu (ara xhieda a' fol 57, ara ittra datata 17 ta' Jannar 2017 a' fol 24, k/eżami Attur a' fol 312 D).

<u>Decide</u>

Għaldaqstant u għar-raġunijiet fuq imsemmija, il-Qorti qiegħda taqta u tiddeċiedi din il-kawża billi;

Tiċħad l-eċċezzjonijiet kollha tas-soċjetá Intimata;

Tilqa' l-ewwel talba billi tiddikjara illi s-soċjetá Intimata għandha tħallas lir-Rikorrent, ai termini tal-ittri ta' ħatra datati 3 ta' Ottubru 2006, 12 ta' Awwissu 2009 u 3 ta' Ottubru 2006 għas-snin ta' ħidma April 2008 sa Marzu 2009, April 2010 sa Marzu 2011, April 2011 sa Marzu 2012, April 2013 sa Marzu 2014, April 2014 sa Marzu 2015 u April 2015 sa Diċembru 2015 u kif ukoll it-taxxa mnaqqsa nġustament għall-perjodu April 2012 sa Marzu 2013 fl-ammont dan ta' l-aħħar ta' elf sitt mija u ħmistax -il Ewro.

Tilqa' t-tieni talba u tillikwida l-ammont dovut lir-Rikorrent in linea ta' "Performance Related Pay" ai termini tal-ewwel talba fl-ammont ta' erbgħin elf, mija u tmien u punt ħamsa u ħamsin ewro **(€40,108.55).**

Tilqa' t-tielet talba u tikkundanna lis-Soċjetá konvenuta tħallas l-ammont ta' erbgħin elf, mija u tmienja, punt ħamsa u ħamsin ewro (€40,108.55) oltre s-somma ta' elf sitt mija u ħmistax-il Ewro (**€1,615**) mitluba fl-ewwel talba lir-Rikorrent.

Bl-ispejjeż kollha, inkluż dawk tal-ittra uffiċjali tat-2 ta' Frar 2017 u bl-imgħax skont il-liġi li jibda jiddekori mid-data ta' din is-sentenza, jitħallsu mis-soċjetá Intimata.

Imħallef Toni Abela

Deputat Reġistratur